

Kultuuriministeerium

Teie 02.09.2025 nr

Meie 29.09.2025 nr 1.1-7/44-25-1

**Arvamus Eesti Rahvusringhäälingu seaduse
muutmise seaduse eelnõu kohta**

Eesti Rahvusringhääling (*ERR*) tutvus Kultuuriministeeriumi poolt ministeeriumidele kooskõlastamiseks ja huvirühmadele arvamuse andmiseks saadetud Eesti Rahvusringhäälingu seaduse (*ERRS*) muutmise seaduse eelnõuga.

*ERR*ile on oluline *ERR*i tegevust reguleeriva seaduse kaaasajastamine. Eelnõus on kaetud teemad, mida Kultuuriministeerium esitas 2024. aastal koostatud Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muutmise seaduse väljatöötamiskavatsuses (*ERHS VTK*) ja mida *ERR* ka toetas.

ERR peab oluliseks, et eelnõuga on sõnaselgelt väljendatud *ERR*i tegutsemine erinevatel meediaplattformidel ja erinevate meediateenuste osutamine raadio- ja teleteenuse kõrval.

ERR avaliku ülesande määratlus on ka kehtivas seaduses olnud kõikehõlmav, kuid teadaolevalt on tänane regulatsioon andnud võimaluse mitmetimõistetavuseks ja toonud kaasa Euroopa Komisjonini jõudnud tarbetu ja kurnava vaidluse. Seaduse muutmine on kindlasti oluliseks faktoriks vaidluse lahendamisel. On äärmiselt oluline, et *ERR*i ülesanne on määratletud nii, et see vastaks auditooriumi ootustele, oleks avaliku huvi seisukohast laiapõhjaline ja jõuaks avalikkuseni tehnilistel platformidel, kuhu on liikunud auditoorium.

Kuigi teiste meediateenuste mõiste alla loetakse meediateenuste seaduse ja EMFA kohaselt ka meediateenuse osutaja veebiteenused, pooldaksime seaduses selle sõnaselgemat väljatoomist või meediateenuste mõiste avamist.

ERR toetab mehhanismi loomist avalike teenuste hindamiseks, mis esmakordselt arvestab juba 2009. aastal vastuvõetud Euroopa Komisjoni teatises riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta avalik-õigusliku ringhäälingu suhtes 2009/C 257/01 (nn Ringhäälinguteatis) toodud soovitusi liikmesriikidele. Uute avalike teenuste hindamine annab kindluse *ERR*ile, et osutatavad teenused vastavad ühiskonna demokraatlikele, kultuurilistele ja sotsiaalsetele vajadustele ja välistavad konkurentsimoonutused meediasektoris.

2024. aasta 7. mail jõustunud Euroopa meediavabaduse määruse¹ (EMFA) artikkel 5 sätestab kohustuse liikmesriikidele tagada, et avalik-õiguslike meediateenuse osutajate rahastamismenetlused põhinevad eelnevalt kehtestatud läbipaistvatel ja objektiivsetel kriteeriumidel ning et avalik-õiguslikel meediateenuse osutajatel on piisavad, kestlikud ja prognoositavad rahalised vahendid, mis vastavad nende avaliku teenuse osutamise ülesandele ja võimele selle raames areneda.

Määruse põhjenduspunkt 31 rõhutab, et on vaja tagada, et avalik-õiguslikud meediateenuse osutajad saaksid kasu läbipaistvatest ja objektiivsetest rahastamismenetlustest, mis tagavad

¹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401083

piisavad ja stabiilsed rahalised vahendid nende avaliku teenuse osutamiseks, võimaldavad planeerimise prognoositavust ja lubavad neil avaliku teenuse osutamise raames areneda. Eelistatavalt tuleks sellise rahastuse üle otsustada ja see eraldada mitmeaastases arvestuses kooskõlas avalik-õiguslike meediateenuse osutajate avaliku teenuse osutamisega, et vältida iga-aastaste eelarveläbirääkimiste lubamatu mõju riski.

ERR jääb jätkuvalt eelistama Kultuuriministeeriumi koostatud ERHS VTKs väljapakutud finantseerimismudelit, mille kohaselt oleks riigieelarve toetuse aluseks valem, mis vastab teatud protsendile üle-eelneva kalendriaasta laekunud aktsiisimaksudest ja füüsilise isiku tulumaksust. Nimetatud rahastamismudel tagaks täielikult vastavuse Euroopa meediavabaduse määrusega ja välistaks täitevvõimu sekkumise ning poliitilised mõjutused riigieearvest eraldatava toetuse kujundamisel.

Nagu märkisime ka oma ERHS VTKle antud arvamuses, on avalik-õiguslikul meediaorganisatsioonil eriline roll demokraatlikus ühiskonnas kvaliteetse, erapooletu ja tasakaalustatud informatsiooni andmisel kodanikele, mis tingib tema tegevuse aluste mõnevõrra teistsuguse regulatsiooni ja vajab täielikku poliitilist sõltumatust. Seda ka rahastamise aluste sätestamisel.

Ehkki eelnõu seletuskirjas on läbivalt märgitud, et eelnõus pakutud finantseerimisskeem tagab ERRi rahastamise sõltumatuse, ei saa sellega täielikult nõustuda. Mõõname, et võrreldes kehtivas seaduses oleva mehhanismiga, mille kohaselt määratakse ERRile riigieelarveline toetus iga-aastaselt, on eelnõus pakutu näol siiski liigutud rahastamise aluse stabiilsuse poole. Paraku aga võimaldab eelnõu sõnastus siiski ebastabiilsust ja prognoosimatust ka pakutud nelja-aastase perioodi vältel.

Eelnõus sätestatud seaduse § 10 lõige 6 jätab võimaluse vähendada järgmiseks nelja-aastaseks perioodiks ettenähtud summat, kui see on tingitud märkimisväärselt majanduslangusest, riigikaitselistest vajadustest või muudest erakorralistest asjaoludest. Antud lahtine loetelu jätab võimaluse väga laiaks tõlgendamiseks ja summa vähendamiseks.

Riigieelarve seaduse § 33¹ lõike 2 kohaselt muudetakse eelmise perioodi eelarvestrateegias esitatud teavet eelseisvate aastate kohta uue eelarvestrateegia kinnitamisel vaid juhul, kui on muutunud tulemusvaldkonna üldeesmärk, Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm, riigi eelarvepoliitilised põhisuunad, **makromajandusprognoos, rahandusprognoos** või asjaomane õigusakt.

Rahandusministeeriumi veebilehel kirjeldatakse rahandusprognoos sisu järgnevalt:

Maksumulude prognoos põhineb makroprognoosil, mis lähtub globaalsest majandusolukorrast, Eesti väliskaubanduspartnerite väljavaadetest, meie majanduse arengufaasist ning planeeritud maksumuudatustest. Prognoositakse kõiki tähtsamaid makronäitajaid, nagu sisemajanduse kogutoodang, inflatsioon, tööpuudus ja hõive, tarbimine ja investeeringud jne.

Majandusprognoosi kasutavad valitsus ja riigikogu eelarvepoliitiliste otsuste tegemisel ning ettevõtjad oma strateegiliste plaanide koostamisel. Prognoosi seletuskiri annab ka laiemale avalikkusele ülevaate viimasest majandusarengust ning väljavaatest järgneavaks neljaks aastaks.²

Eelnõu seletuskirjas võiks täpsemalt lahti kirjutada, kuidas kujunevad kavandatavad toetuse summad nelja aastaseks perioodiks iga aasta kohta eraldi ning milliseid näitajaid võetakse arvesse makromajandus ja rahandusprognoosist toetussummade kujunemisel. Selgusetuks jääb,

² <https://www.fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/fiskaalpoliitika-ja-majandus/rahandusministeeriumi-majandusprognoos>

kas summade kujunemisel arvestatakse nelja aasta inflatsiooni prognoosiga, mis tagaks ERRi toimekindluse ja jätkusuutlikkuse teenuste osutamisel.

Eelnõus sätestatud seaduse § 10 lõikes 5 on märgitud, et ERRile võib lisaks iga-aastasele riigieelarvelisele toetusele eraldada sihtotstarbelisi eraldisi riigikaitseliste ülesannete täitmiseks, elutähtsate teenuste osutamiseks ja muudel juhtudel, kui see on vajalik ERRile seadusega pandud ülesannete jätkusuutlikuks täitmiseks. Selline loetelu on positiivne, arvestades, et pakutud regulatsioon ei paku täielikku kindlust nelja-aastase perioodi jooksul määratud toetuse summa suuruse kujunemise osas. Teisalt aga ei anna see ka kindlust, et näiteks valdkondlikel palgaläbirääkimistel (antud juhul kultuuritöötajad) saavutatud töötasu tõusuks eraldatavad vahendid jõuavad ka ERRi toetuse hulka. Seletuskirjas küll on toodud, et sihtotstarbeliste toetuste abil saab katta vajalikke personaliressursse, kuid nagu eelpool märgitud jääb pakutud regulatsiooni valguses ERR riigieelarvest eraldatavate toetuste saamisel siiski täielikult sõltuma täitevvõimu igakordsetest otsustest. Nimetatud lisavahendite eraldamise peaks eraldi seaduse tekstis välja tooma.

Seega ei saa ERR nõustuda seletuskirjas läbivalt rõhutatuga, et väljapakutud rahastamisskeem on täielikult vastavuses EMFA artikliga 5 liikmeriigile pandud kohustusega luua avalik-õiguslikule meediateenuse osutajale **kestlikud, piisavad ja prognoositavad** rahastamise alused, mis tagaks nende sõltumatuse. Teeme ettepaneku väljapakutud nelja-aastases rahastamisskeemis toetussumma kujunemise alused veelkord läbi vaadata ja sätestada need kujul, mis vähendaks poliitilise otsusega sekkumise võimalust perioodi kestel ja seeläbi prognoosimatust ning sõltumatust.

Eelnõu punktis 26 toodud rakendusättega kirjeldatakse esimese raamlepingu sõlmimise mehhanism. Rakendussätte kohaselt sõlmitakse esimene raamleping hiljemalt 2026. aasta 30. septembriks ja see kehtib 1.01.2028. - 21.12.2031. Seletuskirjas on raamlepingu algusaastat põhjendatud sellega, et selline ajastus võimaldab raamlepingu kehtivuse loogilist sidumist Riigikogu valimistsükliga ning loob ajapuhvri toetuse suuruse prognoosimiseks ja kavandamiseks. ERR ei toeta esimese raamlepingu algusaasta edasilükkamist aasta võrra võrreldes seaduse jõustumisega.

Vastavalt riigieelarve seaduse §le 34¹ kinnitatakse riigieelarvestrateegia arvestusega, et riigieelarve eelnõu esitatakse Riigikogule hiljemalt kolm kuud enne järgmise eelarveaasta algust st hiljemalt 1. oktoobriks. Riigieelarvestateegia koostamine toimub seega ajal, mil muudatused ERHSis juba on jõustunud (1. juuni 2026). Seega on võimalik planeerida järgmine nelja-aastane tsükkel juba algusega aastal 2027. Ei ole põhjendatud, et seaduse jõustumise järel peaks ERRi tegevuse kavandamine sarnaselt tänasele ebastabiilsele rahalisele seisule olema pärsitud veel ühe aasta. Juhul, kui pakutud nelja-aastane rahastamisskeem rakenduks, oleks ERRil juba võimalus oma tegevust planeerida pikemas ajavahemikus kui seda on eelarveaasta.

ERR on jätkuvalt avatud diskussiooniks ka kooskõlastamise ja arvamuste esitamise käigus laekunud ettepanekute läbiarutamisel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Erik Roose

juhatuse esimees

Liina Sulg, 6 28 41 67, liina.sulg@err.ee